

PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG THUYẾT TRÌNH QUA HỌC PHẦN TIẾNG ANH KHÔNG CHUYÊN CHO SINH VIÊN NGÀNH GIÁO DỤC MẦM NON TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG HẢI DƯƠNG

Nguyễn Thị Tuyết Nhung

Trường Đại học Hải Dương

Tóm tắt: Các cơ sở giáo dục ngày nay rất quan tâm tới việc tuyển dụng những người có khả năng sư phạm và kỹ năng tổ chức các hoạt động tổng hợp. Để chuẩn bị cho công việc trong tương lai cho sinh viên, các trường Đại học, Cao đẳng Sư phạm tích cực chuẩn bị cho sinh viên làm quen với việc trình bày về các chủ đề liên quan đến nghề nghiệp sau này, từ đó phát triển được kỹ năng thuyết trình. Bài viết được tiến hành dựa trên quan sát thực tế, phiếu khảo sát điện tử kết hợp với phỏng vấn trực tiếp các sinh viên khoa Giáo dục Mầm non đã kết thúc học phần Tiếng Anh không chuyên, có bổ sung thêm các bài tập luyện kỹ năng thuyết trình tại trường Cao đẳng Hải Dương. Từ đó, chúng tôi chỉ ra những điểm mạnh và điểm yếu trong kỹ năng trình bày bài nói và đề xuất một số phương pháp giúp sinh viên cải thiện kỹ năng thuyết trình.

Từ khóa: Tiếng Anh chuyên ngành, kỹ năng nói, kỹ năng thuyết trình, kỹ năng mềm.

Nhận bài ngày 10.4.2023; gửi phản biện, chỉnh sửa và duyệt đăng ngày 22.6.2023.

Liên hệ tác giả: Nguyễn Thị Tuyết Nhung; Email: ntn0677@gmail.com

1. MỞ ĐẦU

Thuyết trình ngày nay đã trở thành một kỹ năng mềm không thể thiếu đối những người tìm việc làm, những người làm công việc kinh doanh, tiếp thị hay quảng cáo và cả các cử nhân chuyên ngành Sư phạm. Kỹ năng thuyết trình tốt chính là một lợi thế và là một yếu tố quan trọng dẫn đến thành công trong bất kỳ công việc nào.

Đối với sinh viên nói chung và sinh viên học học phần Tiếng Anh chuyên ngành *Giáo dục Mầm non* nói riêng, kỹ năng thuyết trình đã trở nên khá quen thuộc và cần thiết vì trên thực tế các em đã được giới thiệu, làm quen và thực hành ở môn học chuyên ngành bằng tiếng Việt. Theo chương trình học ở đa số các trường đại học, sinh viên được yêu cầu thuyết trình trước lớp dưới các hình thức khác nhau như thuyết trình đơn, thuyết trình theo cặp hoặc thuyết trình theo nhóm (3 hoặc 4 người).

Dù hình thức thuyết trình đơn, theo cặp hay theo nhóm, sinh viên đều gặp phải những khó khăn nhất định và từ đó bộc lộ những điểm yếu trong khi thuyết trình. Nhận thức được tầm quan trọng của kỹ năng thuyết trình trong quá trình phát triển kỹ năng nói và giao tiếp tiếng Anh, chúng tôi đã tìm hiểu về những khó khăn, những điểm mạnh và điểm yếu mà sinh viên

chuyên ngành Giáo dục mầm non hay gặp phải và từ đó gợi ý ra một số giải pháp để giúp sinh viên cải thiện và phát triển kỹ năng đó.

2. NỘI DUNG

2.1. Định nghĩa về kỹ năng thuyết trình (Oral presentation)

Khái niệm *thuyết trình* hay *trình bày nói* gần đây đã trở nên khá phổ biến trong cuộc sống, công việc và học tập. Kỹ năng thuyết trình là kỹ năng tổng hợp cần thiết mà mỗi diễn giả cần phải có. Trong cuốn “*Hướng dẫn về kỹ năng thuyết trình*” của trường Đại học Ohio Wesleyan, bài thuyết trình được định nghĩa là “*các cuộc thảo luận ngắn về một chủ đề cụ thể dành cho một nhóm người nghe nhằm chia sẻ tri thức hoặc thúc đẩy thảo luận. Một bài thuyết trình giống với một bài luận gồm ba phần: mở bài, thân bài và kết luận*”. Từ đó, có thể xác định hai loại thuyết trình:

- Thuyết trình trang trọng (Formal oral presentation): là loại thuyết trình dài và trong văn cảnh trang trọng như trong các cuộc hội thảo, hội nghị,...
- Thuyết trình không trang trọng (Informal oral presentation): là loại thuyết trình ngắn hơn và trong văn cảnh ít trang trọng hơn như trong lớp học, cuộc gặp mặt thân mật,...

2.2. Đặc điểm của bài luyện nói qua hình thức thuyết trình khi dạy ngoại ngữ

Theo Hymes [1], việc sử dụng các bài tập thuyết trình nói là một hình thức phát triển kỹ năng giao tiếp một cách toàn diện và hiệu quả nhất vì kỹ năng thuyết trình có đặc điểm sau đây:

- Thuyết trình là phương tiện giao tiếp sử dụng ngôn ngữ lời nói nhằm truyền đạt thông tin về một vấn đề gì đó tới người nghe;
- Thuyết trình là hình thức giao tiếp thực sự chứ không phải là biểu diễn, vì vậy mọi giao tiếp phải tự nhiên trong môi trường giao tiếp thực sự;
- Thuyết trình là hình thức giao tiếp phản hồi trực tiếp: ngay sau trình bày, diễn giả sẽ được phản hồi ngay.

2.3. Tầm quan trọng của kỹ năng thuyết trình

Kỹ năng thuyết trình ngày càng trở nên phổ biến vì có những tầm quan trọng sau:

- Kỹ năng thuyết trình đem đến cho người thuyết trình cơ hội luyện nói và phát triển khả năng nói cho một nhóm người nghe. Kỹ năng này còn cần thiết cho các hoạt động sau này như bảo vệ một đề tài nghiên cứu hay các cuộc phỏng vấn xin việc,...
- Thông qua việc làm chủ được lời nói của mình, mỗi người thuyết trình sẽ luyện được khả năng tổ chức, điều khiển và diễn đạt ý tưởng và luận chứng, đặc biệt khi họ viết báo cáo hoặc thậm chí viết một bài luận.
- Khi một người có khả năng nói rõ ràng, chính xác và có tính thuyết phục, họ sẽ tự tin hơn và có thể có bài thuyết trình tốt hơn trong các lần sau.

2.4. Việc dạy các kỹ năng thuyết trình

Việc dạy kỹ năng thuyết trình trong các trường đại học gần đây đã được nhiều học giả, nhà nghiên cứu và cả các nhà giáo dục quan tâm. Mục đích của thuyết trình là giúp người học ngoại ngữ phát triển khả năng nói trôi chảy và tăng sự tự tin khi nói. Thuyết trình có thể được tiến hành dưới dạng bài tập ở nhà hoặc hoạt động tại lớp.

Theo Underhill [3], trong một môi trường không trang trọng như ở lớp học, các bài thuyết trình ngắn có thể là một phần không thể thiếu trong chương trình dạy học hàng ngày. Mỗi ngày, có ít nhất một sinh viên lần lượt thuyết trình trước cả lớp. Sinh viên đó có thể nhìn vào phần ghi chú của mình nhưng không được đọc to lên. Sinh viên có thể sử dụng các giáo cụ trực quan như bảng và phấn, giấy và bút hoặc các bài tập phô tô (handouts) và cả các máy chiếu nếu có thể. Cuối bài thuyết trình, các sinh viên khác sẽ đặt các câu hỏi liên quan đến chủ đề. Underhill cũng khẳng định thêm rằng việc chọn các chủ đề hay các vấn đề trình bày là rất quan trọng. Chủ đề nên thú vị và phù hợp với yêu cầu của bài học và trình độ của người nghe. Ngoài ra, người thuyết trình nên tư vấn ý kiến của giáo viên phụ trách.

Bên cạnh đó, các nhà nghiên cứu khác cũng cho rằng trước khi yêu cầu sinh viên chú trọng vào ngôn ngữ thuyết trình, giáo viên sẽ cần phải giúp sinh viên biết điều gì làm cho một bài thuyết trình tốt. Ngoài ra, giáo viên cũng cần giúp sinh viên không trở thành “khán giả thụ động” trong khi nghe bạn trình bày.

2.5. Thực trạng về việc giảng dạy kỹ năng thuyết trình của sinh viên Tiếng Anh chuyên ngành Sư phạm Mầm non

Sinh viên khoa Giáo dục Mầm non của trường Cao đẳng Hải Dương đang được học chương trình Tiếng Anh không chuyên gồm 2 học phần (4 tín chỉ, 60 tiết). Chương trình tập trung vào các nội dung Ngữ pháp, Từ vựng, các kỹ năng Nghe, Đọc, Viết và giao tiếp trong phạm vi hẹp.

Với mong muốn giúp sinh viên được làm quen với tình huống ngôn ngữ về công việc đặc thù trong tương lai, nhóm giảng viên giảng dạy môn Tiếng Anh đã cố gắng đan xen, lồng ghép các ngữ liệu mang tính chuyên ngành trong giảng dạy. Đặc biệt, khi luyện kỹ năng nói, chúng tôi dành thời gian cho sinh viên luyện tập kỹ năng thuyết trình. Các chủ đề được lựa chọn là: *I and My colleagues* (Tôi và đồng nghiệp), *My kindergarten* (Trường Mầm non của tôi), *My working day* (Ngày làm việc của tôi), *Children's hobbies* (Sở thích của trẻ em), *My internship* (Kỳ thực tập của tôi).

Bằng cách kết hợp quan sát và trải nghiệm thực tế quá trình dạy học môn Tiếng Anh tại các lớp Sư phạm Mầm non, sử dụng bảng câu hỏi khảo sát sinh viên khoa Giáo dục Mầm non và phỏng vấn trực tiếp một số sinh viên, chúng tôi đã nhận thấy được tầm quan trọng của kỹ năng thuyết trình đối với sinh viên đang học tiếng Anh chuyên ngành. Phiếu khảo sát của chúng tôi có 5 câu hỏi lớn tập trung vào: *quá trình chuẩn bị thuyết trình; cách tổ chức và truyền đạt khi trình bày bài thuyết trình; việc sử dụng ngôn ngữ Tiếng Anh và ngôn ngữ không lời khi trình bày bài thuyết trình; cách giải quyết câu hỏi của người nghe trong quá trình trao đổi thảo luận sau khi thuyết trình và chuẩn bị tâm lý trước khi thuyết trình*. Các câu hỏi được thiết kế dựa trên cơ sở lý thuyết là luyện nói tiếng Anh qua hình thức thuyết trình, sử dụng dụng cụ trực quan và ngôn ngữ tiếng Anh để thuyết trình và giao tiếp phản hồi trực tiếp để phát triển khả năng tương tác. Chúng tôi đã phát phiếu khảo sát cho 90 sinh viên 2 lớp Cao đẳng Mầm non khóa 2020 - 2023. Để có thêm thông tin sâu hơn và chi tiết hơn, chúng tôi cũng tiến hành phỏng vấn 10 sinh viên ngẫu nhiên về những khó khăn mà các em gặp phải trong quá trình thực hiện thuyết trình và cảm nhận của các em về tầm quan trọng của việc thuyết trình bằng tiếng Anh.

Từ những cách thức trên, chúng tôi đã tìm ra được những thuận lợi và khó khăn mà sinh viên Giáo dục Mầm non thường gặp phải trong quá trình thực hiện bài thuyết trình. Từ đó,

chúng tôi cũng đề xuất một số giải pháp khắc phục cho giảng viên và sinh viên nhằm góp phần giúp sinh viên có khả năng thuyết trình bằng tiếng Anh hiệu quả hơn.

2.5.1. Những thuận lợi về kỹ năng thuyết trình của sinh viên chuyên ngành Giáo dục Mầm non

Theo quan sát và đánh giá các bài thuyết trình của sinh viên, chúng tôi có nhận thấy các điểm mạnh điển hình của sinh viên sau đây:

- Có ý tưởng tốt cho bài thuyết trình: các em có khả năng lựa chọn các ý tưởng phong phú phục vụ cho các bài thuyết trình.

- Phần lớn các em đều nắm bắt được các bước cơ bản trong bài thuyết trình như: giới thiệu, chuyển ý, kết luận, biết cách kết hợp các cử chỉ, động tác phù hợp trong khi nói,...

2.5.2. Những khó khăn phổ biến mà sinh viên khoa Giáo dục Mầm non thường gặp

Đa số các em sinh viên cho rằng, khâu chuẩn bị là giai đoạn khó khăn nhất. Sinh viên thấy khó trong việc lựa chọn ý tưởng để trình bày, hạn chế vốn từ hoặc không sắp xếp hệ thống ý một cách khoa học. Khoảng 30% sinh viên trả lời câu hỏi khảo sát cho rằng các em lập ra đề cương các ý chính, ghi nhớ các ý. Hơn 90% sinh viên được phỏng vấn cho biết nguồn dữ liệu các em lấy chủ yếu từ là Internet và trong giáo trình học trên lớp. Nguồn thông tin của các em còn thiếu tính thực tiễn, kể cả với chủ đề *My internship*.

Tiếp theo là trong giai đoạn trình bày, việc nhấn mạnh các ý chính, cách chuyển ý và cách xây dựng và bảo vệ luận điểm bằng Tiếng Anh cũng không dễ dàng đối với 80% sinh viên được hỏi. Đặc biệt các em dễ mắc lỗi ngữ pháp và lỗi dùng từ và cấu trúc. Ngoài ra, việc chuẩn bị các hỗ trợ trực quan chưa thực sự hiệu quả: đôi khi không phù hợp hoặc cần thiết, đôi khi là chất lượng quá kém, hình ảnh mờ, chữ viết không đủ đậm... Hơn nữa, việc trình chiếu Powerpoint cũng chưa hiệu quả: các em quá lạm dụng slide trình chiếu, không biết cách trình bày và chất lượng và đưa thông tin lên một slide.

Hơn 80% sinh viên thừa nhận rằng còn có tâm lý e ngại, nên nói nhỏ, đơn điệu hoặc gặp khó khăn trong việc diễn đạt bằng giọng nói như lên giọng, xuống giọng, ngưng, nghỉ hay nhấn mạnh vào những ý quan trọng. Vì vậy, bài thuyết trình còn thiếu tính hấp dẫn đối với người nghe. Khả năng phát âm còn nhiều hạn chế, phần lớn mới có khả năng phát âm đúng của những từ riêng lẻ, chưa biết nhấn trọng âm của từ và của câu.

Do kiến thức tiếng Anh chưa chắc chắn, nên sinh viên còn thiếu tự tin, khả năng kết hợp ngôn ngữ lời nói và ngôn ngữ phi ngôn ngữ chưa tốt. Thông qua quan sát các buổi giảng dạy trên lớp, chúng tôi nhận ra rằng: Đôi khi, các em tập trung quá đến việc nói thì lại quên mất ngôn ngữ cơ thể; ví dụ như đôi khi chỉ đứng một chỗ và thiếu sự di chuyển cần thiết. Ngoài ra, các em dễ mất bình tĩnh, quên những điều cần nói khi đứng trước đám đông. Ngay cả ngôn ngữ bằng lời cũng có những hạn chế. *Thứ nhất*, các em có xu hướng sử dụng ngôn ngữ viết trang trọng hoặc có bạn lại diễn đạt quá sơ sài vì thiếu ngữ liệu. *Thứ hai*, hơn 70% sinh viên khoa Giáo dục Mầm non được phát phiếu hỏi thừa nhận rằng thiếu sự tương tác với người nghe, sinh viên trình bày chỉ quan tâm đến việc mình phải nói gì mà không cần biết người nghe có theo kịp hoặc hiểu bài thuyết trình của mình hay không.

Do đó, các em gặp khó khăn khi giải quyết câu hỏi của người nghe như không trả lời câu hỏi một cách thỏa đáng và không biết cách xử lý các câu hỏi khó. Hơn nữa, các em cũng chưa

biết cách gợi ý cho người nghe đặt câu hỏi thảo luận, nên phần thuyết trình trở nên kém hấp dẫn.

2.6. Một số gợi ý về giải pháp khắc phục

2.6.1. Đối với sinh viên

Để khắc phục hoặc hạn chế được các khó khăn nêu trên, bản thân sinh viên cũng cần tìm cách luyện tập cho riêng mình như:

- Chuẩn bị tốt trước khi trình bày (nội dung bài thuyết trình, các hỗ trợ trực quan như tranh, ảnh, video,...).
- Xem các video thuyết trình mẫu để phát huy những điểm mạnh và hạn chế điểm yếu.
- Tập nói dưới áp lực thời gian và áp lực của bạn bè: tập nói cho một nhóm bạn nghe và nghe nhận xét từ các bạn để dần dần rút kinh nghiệm cho mình.
- Phát triển kiến thức về ngoại ngữ đang theo học: luôn học hỏi, trau dồi kiến thức ngôn ngữ cũng như kiến thức nền để có thể tự tin hơn trong khi trình bày.
- Rèn luyện tính cách: luôn tỏ ra tự tin, lạc quan, chủ động.

2.6.2. Đối với giảng viên

Giảng viên có thể giúp sinh viên khắc phục các khó khăn nêu trên bằng cách:

- Cung cấp cho sinh viên các mẫu ngôn ngữ chuyên dùng cho các bài thuyết trình như lập dàn ý, mở bài, chuyển ý, kết bài và dạy sinh viên một số kỹ năng như cách nhấn mạnh ý.
- Cung cấp cho sinh viên các bài thuyết trình mẫu bằng video để sinh viên có thể hình dung và học tập.
- Dành thời gian luyện cách phát âm từ, trọng âm từ và câu để các sinh viên phát âm chuẩn hơn.
- Quay video bài thuyết trình của sinh viên, cho các em xem lại để phân tích và nhận xét điểm mạnh và điểm yếu, đồng thời giúp các sinh viên khác học hỏi được từ các bài thuyết trình của bạn.
- Tổ chức nhiều hoạt động bài nói ứng khẩu (impromptu) trên lớp, cho sinh viên nghe hoặc đọc một đoạn ngắn và đặt ra câu hỏi để giúp các em luyện tập khả năng phản xạ nhanh.
- Tổ chức các nhóm thuyết trình nhỏ, ở đó sinh viên sẽ thuyết trình cho các bạn trong nhóm nghe trước, và giảng viên có thể đến thăm từng nhóm để lắng nghe và góp ý nếu cần. Giảng viên khuyến khích các sinh viên thay đổi nhóm sau mỗi chủ đề thuyết trình và di chuyển trong khi tập dượt. Bằng cách đó, giảng viên giúp sinh viên chuẩn bị tâm lý tốt hơn trước khi trình bày trước đám đông.

3. KẾT LUẬN

Trong học tập, thuyết trình là một kỹ năng bắt buộc với sinh viên trong một số môn học mà giảng viên áp dụng phương pháp thuyết trình; đồng thời, thuyết trình cũng là cơ hội để người sinh viên rèn luyện khả năng trình bày trước đám đông của mình, chuẩn bị cho hành trang sau khi ra trường. Để trở thành một người thành công, mỗi sinh viên không chỉ cần trí tuệ thông minh, kiến thức uyên bác, tư duy sáng tạo mà còn phải có khả năng ngôn ngữ, phong

cách chuẩn mực trước mọi người và đặc biệt trong thời kỳ hội nhập thì việc thuyết trình bằng tiếng Anh càng quan trọng.

Thông qua những cuộc phỏng vấn trực tiếp với sinh viên khoa Giáo dục Mầm non và thông qua việc quan sát quá trình học tập của các em, chúng tôi có thể rút ra kết luận rằng đẩy mạnh kỹ năng thuyết trình bằng tiếng Anh tại trường Cao đẳng Hải Dương là việc đáng làm và cần làm, đặc biệt là các sinh viên sắp ra trường. Ngay từ bây giờ, các sinh viên cần tự trang bị cho mình kỹ năng thuyết trình không chỉ tiếng Việt mà cả tiếng Anh để thành công trong học tập, công việc và trong cuộc sống.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hymes, D.H (1974). *On communicative competence*. Harmondsworth: Penguin
2. Paulson, J. (2000). *Enhancing Your Presentation Skill*. UK: Advanced Public Speaking Institute.
3. Underhill, N. (1987). *Testing Spoken Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Vo, G. (1994). *Speaking time*. In Baley, K.M & Savage, L. (Eds), *New Ways in Teaching Speaking* (pp. 267-277).

DEVELOPING THE PRESENTATION SKILL THROUGH THE NON-SPECIALIZED ENGLISH COURSE FOR STUDENTS OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION DEPARTMENT AT HAI DUONG COLLEGE

Abstract: Contemporary educational institutions are very interested in recruiting people with pedagogical abilities and skills in organizing integrated activities. In order to prepare students for future work, universities and colleges of Education actively facilitate students to familiarize themselves with presenting topics related to their future careers, thereby developing their presentation skill. The article was conducted basing on actual observations, electronic surveys combined with face-to-face interviews with students of the Department of Early Childhood Education who have completed the non-specialized English course with supplementary exercises to practise their presentation skill at Hai Duong College. Accordingly, we point out the strengths and weaknesses in their presentation skill and suggest some methods to help students improve this essential skill.

Keywords: Specialized English, speaking skills, presentation skills, soft skills.